

(۱)

دهق، به خویندنه وه وه زیندووه و له گه ل هه ر
خویندنه وه یه کدا تازه ده بیته وه و دووباره له دایک
ده بیته وه، دهقی داخراو و دهقی کراوه هه یه، له
دهقی داخراودا تاک مانایی بالادهست و زاله و له
دهقی کراوه دا، چند مانایی بالادهست و زاله ..
ئه فلآتوون دهق به مندالکی سیوی ده شو بهینیت،
بابی ناتوانیت یارمه تی بدات؛ چونکه نه ماوه .
پاسته دهق بابی نییه، دهق سه ره خوره یه،
که له دایک ده بیته سه ری بابی ده خوات،
ئیدی به ده م پاقه و ته ئویلی به رده وامه وه
تازه ده بیته وه، تازه یی دهق و زهینی پاقه کار
(ته ئویلکار) په گیان له چند مانایی دایه و
سیحری زیندوویه تی دهق له مه دایه، ئه مه ده گه ل
بۆ چوونی «مه رگی نووسه ر» دا به ته واوه تی تی ک
ده کاته وه . هه لبه ته لی ره دا پیداییه ئاماژه بۆ
ئه وه بکه م که له دهقی هونه ریدا، سه روکارمان
ده گه ل داهینانی هونه ریدا، نه ک له گه ل پاده ی
نواندنه وه ی واقیعدا .. هه ر وشه یه ک که دیته ناو
دهقه وه، ده گورپیت، ناکریت به هه مان چه مک
و ماناکه ی ده ریی دهقه که مامه له ی له ته کدا
بکریت، چونکه له دنیای دهقه که دا، ده کاته
چوار پتیانی مانایان، کاری نووسه ر ئه وه یه
ئیدراکیکی حسی تازه به وشه ببه خشیت .

پازی دهق

حه مه که ریم عارف
(سلیمانی)

عبدالقاھر جورجانی

لەم حالەتەدا دەق بۆ خۆی تەئویل و خۆیندەنەوێ و واقیعیگە، دەبێت خۆینەر مەدلۆلەکە ی بدۆزیتەو، واتە دەقی کراوە، حیسابی هونەری بۆ وەرگر و زیرەکی وەرگر دەکات و پووبەپووی جۆرە بۆشاییەکی هونەری دەکاتەو، کە پێدقییە ئەو پەری بکاتەو و لە میانى ئەم کردە هونەرییەو بگاتە ئەو لەزەتە ئیستیتیکییەکی کە لە هەر دەقیکی کراوەدا پەنھانە .. دەقی داخراو بە شتێوەیەکی ئاسۆیی دەپوات و لە پێرەوی خۆی لاندات، چونکە پێشوەختە نەخشە کۆتاییەکی کیشراوە، بەلام دەقی کراوە و جوولەئە دەقی کراوە، ئاراستە و پەهەندی جیاواز وەرەگریت، بەلام دەبێت ئەم جوولەئە لە فەزایەکی پۆشنبیرییدا پێک بخریت، چونکە لە غیابی ئەم ئەتمۆسفییر و فەزایەدا، دەق دەلالەتەکانی خۆی لە دەست دەدات و دەبێت بە کۆمایەک وشەئە ساردوسر و بێ مانا، ئیدی دەقی کراوە، لە فەزا پۆشنبیرییەکی خۆیدا دەقیکی فرەپەهەند و فرەئاستە و بەسەر یەکدا دەکریتەو و خۆیندەنەوێ هەمەجۆر هەلدەگریت. دەق وەک تەوژمیککی ئیستیتیککی سەرەتا و ناوەرپاست و کۆتایی هەیه، ئەرستۆ گوتەنی سەرەتا ئەوێهیه هیچی لە پێشەو نایەت، بەلام شتی لە دواو دەیت، لێ کۆتایی بە پێچەوانەو، ئەوێهیه شتی لە پێشەو دەیت، بەلام هیچی لە دواو نایەت، لێ ناوەرپاست هەم شتی لە پێشەو دەیت و هەم شتی لە پاشەو دەیت، لەبەر ئەوێهیه سەرەتا و دەستپێک لە دەقدا بۆ پراکیشانی خۆینەر زۆر گرینگە، بۆیه چەند مکوومتر و بالکیشتر بێت، زیاتر خۆینەر پموودەئە دەقەکە دەکات و وای لێ دەکات تا کۆتایی لە خۆیندەنەوێ دەقەکە بەردەوام بێت، بەلام سەرەتا و دەستپێکی خراپ و فشەل،

سیحر و بالکیشیی دەق بەتال دەکاتەو و خۆینەر تەوولا دەکات و ناچیتە ژیریاری قورسی ئەو مانادۆزییە دەق و خۆیندەنەوێ دەق دەخوازیت، ئەو زەمینەئە بۆ خۆش ناکات، لە دنیای واقیعهو خۆی بکات بەو دنیا مومکینەدا کە دەقەکە لە خۆی گرتوو. هەلبەتە هەر دەقیکی هونەری، بە دەم بە دەقبوونەو، لۆژیککی هونەریی تایبەتی خۆی بەرەم دینیت و دەبێت بە گوێرەئە و لۆژیککی تایبەتی خۆیندەنەوێ بۆ بکریت، هەلبەتە سەرەتا و دەستپێک زۆر گرینگە؛ چونکە سەرەتا پردیکە لە نیوان دنیای حەقیقی و دنیای دەقدا. هەلبەتە دەبێت ئەوێهیه بگوتریت کە سەرەتا و دەستپێک لە بنیادی کارە هونەرییەکەدا پەگەزیککی جیاواز نییه، کە بەجۆرێک مامەلەئە لە تەکدا بکریت، وەک ئەوێهیه بنیادیکی سەرەخۆ بێت و بەسەر خۆیدا داخراویت، بەلکوو پەيوهسته بە هەموو پەگەز و بەشەکانی دیکەئە دەقەو، ئەگەر سەرەتا و

دهسټپټيک نيهاد بټټ، ئه وه دهق گوزاره يه که يه تي، که به سهر چندان جوړه ده لاله تدا ده کرټه وه .. وهک چوڼ سهرتا گرینگه، کوټاييش، يان هه سټکردن به کوټاييش له ده قدا گرینگه، به تاييه تي له دهق و ئه ده بياتي نويدا؛ چونکه دهق جوړه پرسکټيکي نووسينه وانپيه، ده لاله ته کاني به کوټاييه که يه وه بهندن، که له ده قی تازه دا کوټايي کراويه .. ئيدي دهق پرديکه له نيوان نووسهر و خوڼنه ردا؛ خوڼنه رچ ئيستا و چ له نايينده دا، چ خوڼنه ري ديار و چ خوڼنه ري ناديار، دهق که نووسرا و قالبی خوڼی وه رگرت، له باري خوڼندنه وه دا، ره هه نديکي گوتاري و ده لالی دوورتر له زه مانی خوڼی ورده گريټ .

هه لبه ته سحری ده قی هونه ري له ناوه وه ي ده قه که دا په نهانه، ده بټټ وه رگر له ناو ده قه که دا بوڼی بگرټ، نهک له دهره وه ي ده قه که . وشه که دټته ناو ده قه وه، ئيدي وشه که ي جارار نييه، حاله تيکي ميتافوري ده لاله تي هونه ري ورده گريټ و ده بټټ به چوار پټيانی مانايان، بوڼيه ههر خوڼندنه وه يهک، ده کاته سه فريکي ئه فسووناوي به قه له مره وي مانادا، ئيدي له م پټودانگه وه، له ده قی کراوه دا، گونگي فيليقانی زه روورته په يدا ده کات و جادويه کی ئيستټيکي پښ ده به خشټ .. هه لبه ته دهق ده شټټ رسته يهک بټټ، ده شټټ کټيټيک بټټ، بو نمونه په ندي پيشينان و قسه ي نه سته ق ده قن .. ده قی کراوه هه ميشه به سهر فره ماناييدا کراويه، تازه بوونه وه که شي له و چند مانايي و فره کرانه وه ييه دايه، واته ده شټټ به و نه فه سه وه مام له ده گه ل ده قدا بکريټ که به ره ميکي سيميای بارگايی به مانايانه .

ليړه دا دووانه ي دال و مه دللول دټته ئاروا، دال مه فهورمه و مه دللول، ماکی مه به سټ و

گوزارشته که يه و دوزينه وه ي له سهر خوڼنه ر و وه رگره، بوڼيه کارکردن له سهر زمان و به زمان له چوارچټويه ده قی ئه ده بيديا نوډ زه رووري و پيډفييه؛ چونکه وهک ده گوتريټ ههر کارټيکي فيليقانی، بوويه ريکي گرینگه له ژيانی ئه و زمانه دا، چونکه دارشته وه ي نوڼ بو ئه و زمانه ده کات، چندان جوړه شيوازي گوزارشته وانی تازه ي لځ دروست ده کات و وشه و مانايهک په يدا ده کات که پيشتر ئه و مانا و چه مکي نه بووه .. ئيدي له ميانی ده قه وه، پټوه ندي دال به مه دللول وه به رجه سته ده بټټ . به م پټيه دهق ده کاته سيستمټيکي زماني و به ده م به ده قبوونه وه ياسا و رټسای خوڼی و ميکانيزمی تاييه تي خوڼی به ره م دټټټ، که واته دهق يه کيکه له ته جه لياته کاني زمان، چونکه ده قی ئه ده بي به و زمانه دټته به ره مه پټان که وه ئه وزاري گوزارشت به کاری دټټټ .

که واته زمان بو ئه ده ب و له ئه ده بدا هم نامرازه و هم نامانجه، واته دهق، به زمان و له ناو زمان و له ريگي زمانه وه کار بو که شفکردني تاييه تمه ندي و ئيمکاناته گوزارشته وانپيه په نهانه کاني زمان و ريکخسته وه ي يه که زمانه وانپيه کان ده کات، نهک ههر مانای تازه، به لکوو وشه ي تازه ش به ره م دټټټ، دهق به زمان کار ده کات و زمان به ره م دټټټ، دهق که زمان به کار دټټټ، توانسته گوزارشته وانپيه کاني ئه و زمانه به رجه سته ده کات، هيما و په مزه کاني ده خاته گه ر و له به کاره يتانی ئاسايي وه زيفيه وه، بو گوزارشتي ئيستټيکي ده گوڼيټه وه .

له زه تي دهق نووس له وه دايه به ده م چټيووني ده قه که وه کو مه لټيک پټوه ندي تازه ي زمانه وانی که شف ده کات و ده لاله تيڼ تازه به ره م ده مټټټ، بوڼيه خوڼندنه وه ي دهق پټويستی به زانپني

جفره‌کانی زمان و میکانیزی گواستنه‌وهی گوتاره له نیره‌روهه بۆ نیردراو. دهق، به حوکمی ئه‌وهی به‌ره‌میکی زمانه‌وانییه و به زمان به‌ره‌م هاتووه، هه‌م به زمان و هه‌م له ریگه‌ی زمانه‌وه ده‌لاله‌ته فیلیفانییه‌کانی دیته که‌شفکردن.

(٢)

بابه‌تی دهق، هه‌موو دنیا‌یه، به‌لام بابه‌تی خویندنه‌وه و پاشه خودی ده‌قه‌که‌یه، دهق بۆ خۆی به‌ره‌میکی زمانه‌وانییه، به زمان به‌ره‌م هاتووه؛ خویندنه‌وه و ته‌ئویلی واقعیکه. هه‌ر به زمان و له ریگه‌ی زمانه‌وه ده‌لاله‌ته فیلیفانییه‌کانی دیته که‌شفکردن، لیره‌دا دوو زمان دیته ئاراوه، زمانی یه‌که‌م زمانی خودی ده‌قه ئه‌ده‌بیه‌که‌یه که بابه‌ته‌که‌ی هه‌موو دنیا‌یه و زمانی دووه‌م، زمانی خویندنه‌وه و پاشه‌ی ده‌قه‌که‌یه، که له بنه‌په‌تدا ده‌کاته که‌شفی مانا، که بابه‌ته‌که‌ی ده‌کاته زمانی یه‌که‌م، نه‌ک هه‌موو دنیا، واته ئه‌نجامی ئه‌م هاوکیشه و چالاکییه پۆشنبیرییه ده‌کاته خویندنه‌وه‌ی خویندنه‌وه.. که هه‌ردووکیان به زمان و له ریگه‌ی زمانه‌وه به‌ره‌م ده‌هینرین، بابه‌تی زمانی یه‌که‌م، واته ده‌قه‌که‌ هه‌موو دنیا‌یه، به‌لام بابه‌تی زمانی دووه‌م (خویندنه‌وه و پاشه) زمانی یه‌که‌مه.. به‌م پێودانگه زمانی دووه‌م، ناتوانیت له ده‌ریی زمانی یه‌که‌مدا موماره‌سه‌ی خۆی بکات، واته زمانی دووه‌م (میتا زمان) سه‌روکاری ده‌گه‌ل ده‌لاله‌ت و پیکهاته و ده‌نگ و په‌نگی زمانی یه‌که‌مدا هه‌یه، هه‌میشه ده‌قی ئه‌ده‌بی له پیش ده‌قی په‌خنه‌وانییه‌وه دیت و ده‌قی په‌خنه‌وانی به‌بێ ده‌قی ئه‌ده‌بی چێ نابیت. به‌م پێیه ده‌قی ئه‌ده‌بی نووسینه و ده‌قی په‌خنه‌وانی خویندنه‌وه و پاشه‌ی ده‌قه ئه‌ده‌بیه‌که‌یه. هه‌لبه‌ته وه‌رگر

(خوینەر و په‌خنه‌گر) نابیت ئه‌وه فه‌رامۆش بکه‌ن که ئه‌ده‌ب له بنه‌په‌تدا په‌مزانندی واقعی و هه‌لوێسته‌کانه، ده‌قی ئه‌ده‌بی کیلگه‌یه‌کی ئه‌فسووناوییه به‌چهندان جوړه په‌مز و پاز، مانا و ده‌لاله‌تان تۆو دراوه، پیره له نه‌ینی هونه‌ری و هه‌ر بن دێرپکی بارگاوویه به‌چهندان جوړه پازی ئیستیتیکی، بۆیه ئه‌رکی خویندنه‌وه (په‌خنه و پاشه) ته‌نیا دووباره کردنه‌وه‌ی گوتاری ده‌قه‌که‌ نییه، به‌لکوو تیده‌په‌ریت بۆ ئه‌وه‌ی نه‌وتراوه‌کانی گوتاری ده‌قه‌که‌ش بدۆزیته‌وه و له نه‌سه‌قیکی زمانه‌وانی نویدا، هه‌موو ده‌لاله‌ته‌کان پیک بخته‌وه و په‌رده له‌سه‌ر گۆنگی په‌مزه‌کانی لابیات و ده‌نگی پاسته‌قینه‌ی ده‌قه‌که‌ له ناوه‌وه‌ی ده‌قه‌که‌وه، به‌رجه‌سته و که‌شف بکات، چونکه ده‌قی ئه‌ده‌بی پاسته‌قینه، ئه‌وه‌نده‌ی له خه‌می ده‌قایه‌تی خۆیدا‌یه، که ده‌کاته ده‌نگ و ناسنامه‌ی ده‌قه‌که‌، نابیت له خه‌می ئایدیۆلۆژیابازی و دروشمبازیدا بیت، چونکه به‌وه هه‌ژمونی په‌های ده‌قایه‌تی له ده‌ست ده‌دات، ئیدی به‌مه ریگه بۆ ئه‌وه په‌خنه و خویندنه‌وه لامسه‌رلایینه ده‌کاته‌وه که له ده‌ریی ده‌قه‌که‌وه به‌سه‌ریدا ده‌سه‌پینریت و ده‌قه په‌خنه‌وانییه‌که، له بابه‌ته سه‌ره‌کیه‌که‌ی خۆی که زمانی ده‌قه‌که‌یه دوور ده‌که‌ویته‌وه و نابیت به‌و کلیله‌ی، کۆده هونه‌رییه‌کانی دنیا ئه‌فسووناوییه‌که‌ی ده‌قه‌که‌ی پێ بکریته‌وه و هیچ هاوسه‌نگیه‌ک له نێوان زمانی یه‌که‌م و دووه‌مدا نامینیت. له‌م حاله‌دا زمانی دووه‌م هیچ ده‌لاله‌تیکی تازهی ده‌قه ئه‌ده‌بیه‌که‌ی پێ که‌شف ناکریت، زیاتر ده‌کاته ده‌نگدانه‌وه‌ی په‌خنه‌گر تا په‌نگدانه‌وه‌ی ده‌قه ئه‌ده‌بیه‌که‌. له کاتی‌کدا ده‌قی کراوه؛ فره په‌هه‌ند، ئه‌وه ده‌قه‌ی چ له سه‌رده‌می خۆیدا و چ له سه‌رده‌مانی پاشتردا خویندنه‌وه‌ی جیاواز

و هه مه جۆر هه لده گريٽ. له خه مي چاره سه ري هه يچ كيشه يه كدا، يان هه فركي هه يچ گوتاريكي ئايديؤلۆزي دياريكراودا نيه، به لام زياتر له خه مي په يداكردني ئه ده بيهت و ده قايه تي خۆدايه و له ريگه ي هه ماوه ئاماژه بۆ دنيا ده لالي و ئيسيتيكيه كه ي ده ق ده كات؛ به بي ئه وه ي جه وه ر و حه قيه تي په هاي ده قه كه كه شف بكات، چونكه چ حه قيه تيكي هه دي و په ها نيه تا ده قى ئه ده بي كه شف بكات، به لكوو جۆريك بينين هه يه، له ده قى كراوه دا، هه ولى ئه وه ده دريٽ، هونه ريپانه مامه له له گه ل ئه مري واقيعدا به ئاراسته ي ئه مري مومكيندا بكرٽ.

هه لبه ته ده بيهت ئه وه ش بگوتريٽ كه له زه تي ئيسيتيكي هه ر ده قيك، ده قى كراوه له و مقاومه ته دايه، كه هه ر ده قيك له هه نبه ر هه ر خويندنه وه و هه ر خوينه ريكددا ده نيونيٽ. ده ق له نووسيندا و به نووسين ديته به ره م، واته حازر و غايب ده دوينيٽ، له هه موو شوين و كاتيكددا، له سه رده مي خۆي و پاشتريشدا ده خوينريته وه، چه ند ئاراسته ي خوينه ري حازره، ئه وه نده و زياتريش ئاراسته ي خوينه ري ئيحتيمالييه، به لام قسه و زمانى زاره كي له گوڤگر تيئاپه ريٽ، واته ده ق، جۆره دو مداريه ك په يدا ده كات، كه سنوورى كات و شوين تيده په ريٽ و به نه مانى نووسه ر، يان وه رگه كه ي له ناو ناچيٽ، ئه وجا ده ق به حوكمي ئه وه ي به نووسين و له نووسيندا به رجه سته ده بيهت و ئه ده بيهت و ده قايه تي په يدا ده كات، ده كاته خويندنه وه يه كي هونه ري بۆ بابه تي نووسينه كه، له م حاله دا، خويندنه وه و پراشه ي ده ق، ده كاته خويندنه وه ي خويندنه وه؛ خويندنه وه يه كي به ئينساف و بي لايه نانه ..

نووسين ده كاته كۆمه لپك نيشانه و ميكانيزمي تايبه تي و خويندنه وه ي جياواز و جۆراوجۆرى لئ ده كه ويته وه؛ خويندنه وه ده كاته زاده و به ره مي نووسين. ده قى كراوه، هه ما ئاميزه، ئاماژه بۆ مانا ده كات، به لام به پاككراوى مانا ناخاته به رده ست، بۆيه خويندنه وه ده كاته كه شفى مانا؛ به تايبه تي مانا دووره كان، واته ده بيهت به و نه فه سه وه مامه له ده گه ل ده قى ئه ده بي بكرٽ. عه بدولقاهر جورجاني گوتنه ي كه كانگه يه كه له ده لاله تيٽن له بن نه هاتگ.. هه ر ده قيكى ئه ده بي؛ ده قى كراوه، له هه نبه ر خويندنه وه و خوينه ردا، مقاومه تي نه كرد، ده بيهت گومان له كۆنگيه فيليقانى و ئيسيتيكيه كه ي و پازه هونه رييه كه ي بكرٽ، واته گومان له ئه ده بيهت و هونه رييه ته كه ي، كه جه وه ري ده قى ئه ده بيه، بكرٽ..

ته نيا ده قى ئه ده بي كراوه ته ئويل و پراشه، كه هاوتاي پامان و وردبوونه وه يه، هه لده گريٽ؛ هه موو ته ئويلپك په گي له درايه تدايه، بۆيه له زه تي خويندنه وه له و مقاومه ته دايه كه ده قه كه نيشانى ده دات، ده قى داخراو، ده قى تاك ئاسته، به پيچه وانه ي ده قى كراوه و فره ئاسته وه، ئه و له زه ته به وه رگر نابه خشيٽ و له گه ل يه كه م خويندنه وه دا سيحري به تال ده بيهته وه، واته وه ك چۆن نووسيني فيليقانى (ده ق) هونه ره، خويندنه وه و پراشه به هه مان ئه ندازه و به مه سنووليه تي زياتريشه وه هونه ره و ده بيهت هونه ريپانه بيٽ.. به م پييه ئه ده بيهت ده ق زۆر گرنگه، چونكه ده ق ده كاته كۆمه لپك نيشانه ي زمانه وانى و ئيسيتيكي و په مز و پازى پۆشنبيرى - هونه ري، بۆيه شيكردنه وه ي له پوانگه ي سيميائيه ته وه، شرۆفه كار (خوينه ر و په خنه گر و وه رگر) ده خاته ناو جه رگه ي موماره سه ي سيميائيه ته وه. نه

فیلیفانی بۆ خۆی خویندنه‌وه‌یه، په‌گی له ته‌فسیر و ته‌ئویدایه، پێوه‌ندی هه‌میشه‌یی نێوان دال و مه‌دلول ده‌پارێزێت. له ده‌قی کراوه‌دا زه‌مه‌نی خویندنه‌وه، زه‌مه‌نێکی کراوه‌یه.

په‌خه‌گر لا له هه‌موو ده‌قیک ده‌کاته‌وه و نه هه‌موو ده‌قیگیش شایسته‌ی په‌خه‌یه.. ده‌ق به حوکمی نه‌وه‌ی قه‌واره و کیانیکی هونه‌ری تایبه‌تییه و به ده‌م به‌ده‌قبوونه‌وه، بنیادی هونه‌ریی خۆی په‌یدا کردوه و له هه‌ر ده‌قیکی دی جیای ده‌کاته‌وه، هه‌چ میتودیکی په‌خه‌وانی ناماده و پێشوه‌خته قه‌بوول ناکات و نه‌م جو‌ره میتوده، نه‌ک مانا و ده‌لاله‌ته تایبه‌تی و هونه‌ری و په‌مزی و په‌نهانه‌کانی ده‌ق که‌شف ناکات، به‌لکوو به‌ها نه‌ده‌بی و ده‌لالی و ئیستیتیکییه‌کانی ده‌قه‌کش به‌ فیرۆ ده‌دات و له‌باری ده‌بات، بۆیه په‌چاوکردنی تایبه‌تمه‌ندییه بنیادی و هونه‌رییه‌کانی ده‌ق، مه‌رجه بۆ سه‌رکه‌وتنی هه‌ر په‌خه‌ و خویندنه‌وه‌یه‌ک، چونکه سه‌رچاوه‌ی هه‌ر شیکردنه‌وه و خویندنه‌وه‌یه‌ک خودی ده‌قه‌که‌یه، به‌هه‌موو ده‌لاله‌ته جیاوازه‌کانییه‌وه، به هه‌موو نه‌وته‌نییه‌کانییه‌وه، به‌هه‌موو نه‌و بۆشاییه هونه‌رییانه‌وه، که له سه‌رانسه‌ری ده‌قه‌که‌دا به په‌نهانی داچێنراوه، بۆیه ده‌قی باش؛ ده‌قی کراوه‌ی فره‌ناست، چه‌ند ده‌لاله‌تی، چ له سه‌رده‌می خۆیدا و چ له سه‌رده‌مانی پاشتردا، خویندنه‌وه‌ی جیاواز هه‌لده‌گرێت و خویندنه‌وه‌ش له خۆینه‌ری ئاساییه‌وه بۆ خۆینه‌ری جیددی (په‌خه‌گر) ده‌گۆرێت و جیاوازه.. خۆینه‌ری ئاسایی، نه‌ده‌ببیه‌تی ده‌ق له‌وه‌ته ئیستیتیکییه‌دا ده‌ببینیت که ده‌قه‌که‌ پێی ده‌به‌خشیت، به‌لام خۆینه‌ری پێشه‌یی (په‌خه‌گر) عه‌ودالی دۆزینه‌وه‌ی نه‌و په‌گه‌زه فیلیفانیانه‌یه، که نه‌ده‌ببیه‌ت و ده‌قایه‌تی ده‌قه‌که‌یان پیکه‌یناوه و پیکدینن، واته عه‌ودالی که‌شفی ئاسته ده‌لالیه‌کانی ده‌قه. ده‌ق، له ده‌قبووندا، سه‌ربه‌خۆیی خۆی په‌یدا ده‌کات و نووسه‌ر ده‌چێته خانه‌ی مردووه‌وه. ده‌ق پێوه‌ندی به خۆینه‌ره‌وه په‌یدا ده‌کات.. نووسین، نووسینی

بۆ زانیاری زیاتر پرۆانه:

- ۱ - فی معرفة النص، یمنی العید، دار الافاق الجديدة، بیروت، ۱۹۸۵.
- ۲ - آفرینش و آزادی / بابک احمدی، تهران، نشر مرکز، چاپ دوم، ۱۳۷۸.
- ۳ - نظریة النص من بنية المعنى الى سيميائية الدال. د. حسین خمري، منشورات الاختلاف، الطبعة الاولى ۲۰۰۷.
- ۴ - ساختار و تأویل متن، بابک احمدی، تهران، نشر مرکز، چاپ چهارم ۱۳۷۸.
- ۵ - درامدی بر فرمالیسم در ادبیات / دکتر قدرت قاسمی پور / نشر رسش، چاپ اول ۱۳۸۶.
- ۶ - درامدی بر هرمنوتیک در ادبیات / دکتر نصرالله امامی، نشر رسش، چاپ اول، ۱۳۸۶.